

Numărul 3. Oradea-mare 21 ian. (3 febr. 1901.) Anul XXXVII.

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Durere.

*La ce mai tot plîngeri,
Săraci ofliți?
Tot nu știți amarul,
Durerea n'o știți ...
Când inima arde
Și peptul e sloiū,
Cînd tîmplu se sbate
Și brațele-s moț.
Cînd rîci de nevoiă
Și 'n hohot sughiți:
Aceasta-î durere,
Săraci ofliți.*

Ianuarie 1901.

MARIA CUNȚANU.

Lăsați să plîng.

*Lăsați să plîng, căci plînsul meu
E un balsam recortor,
Pe pieptul meu, rănit de dor.*

*Și dați-mi pace să m'avînt
Spre cer și soare suspinînd,
Căci dragul meu nu-î pe pămînt.*

*Căci Doamne, dacă vreați să-l ved,
De dorul lui, când simt că pier,
Eu trebui să me 'nalț la cer.*

*Dar drumul ăsta prea e greū
Și nu-l pot face ori și cînd,
De-aceu me lăsați plîngînd*

ELENA DIN ARDEAL.

î a r n a.

Zece ani de mișcare literară in Transilvania.

1890—1900

— Material critic. —

(Urmare.)

III

Literatură dialectală.

La sfârșitul unui articol din „Convorbiri Literare“, asupra lui Victor Vlad-Delamarina, dl Maiorescu face următoarele reflexiuni generale: „Cultura artelor nu se pregătește, după cum pare la prima vedere, din sus în jos, ci din jos în sus și precum coroana înflorită la înălțimea copacului își are rădăcinile de hrană în pătura pământului, așa arta cea mai dezvoltată își primește sucul trăinicieii din viața poporală în toată naivitatea ei inconștientă; de aceea și trebuie să fie națională; iar dialectele indeosebii sunt un izvor de întinerire pentru toată ființarea limbei literare“.

Se pare într'adevăr că în deceniul mai nou, dacă s'a ivit o notă specială, ca semn de progres, pe terenul literaturii noastre naționale, apoi aceasta s'a făcut prin apariția, de și în mod timid și în casuri singulare, a produselor dialectale. Faptul, că această notă s'a ivit la noi, constituie fără îndoială un paradox. Noi, etimologiști încăpăținați, noi cei refractari pentru limba simplă dar frumoasă a poporului, tot noi am făcut saltul la estreme și am abordat genul cel mai poporal posibil, genul dialectal. O nouă dovadă, că nici un curent forțat n'are dăinuire și că dezvoltarea limbei nu se poate silui, nu i se poate pune nimic în cale pentru ca ea să evolueze în mod firesc, „de jos în sus“, cum zice dl Maiorescu. La această evoluție iarăș nu contribuie o singură provincie, ci toate provinciile unde ea e vorbită; toate dialectele deopotrivă sunt chemate să contribuie la alcătuirea și îmbogățirea limbei.

Pân' acum, firește, nu ne putem lăuda nici cu un Conrad Ferdinand Mayer, nici cu un Fritz Reuter ca Germanii la cari literatura dialectală a ajuns la înflorire. Avem înse un modest început, iar acesta în literatura noastră constituie o pagină peste care nu se mai poate trece.

Curentul s'a pornit din Banat. Nici nu se putea altfel! Pe întreg rotogolul românesc nu există o provincie mai bogată în literatură poporală și în musică, cu dialecte mai specifice și mai înțortionate de particularități ca Banatul. Nicăiri nuse ține cu atâta îndârjire la dialectul local ca aici. Ei formează un fel de enclavă în mijlocul celorlalte naționalități și se aseamănă — dacă putem face paralela aceasta — cu Sașii din Ardeal, cari și ei cu un egoism colosal țin la săsism cu toate atribuțiile lui, îl cultivă și vorbese săsește de opincă pân' la ...superintendent. Bănățenii sunt mari patrioți locali, căci li-e drag nu numai de limba lor cea „dulșie“, dar și de pământul pe care locuiesc. Și adevărul e, că acest dialect e făcut par că anume, să cânti și să glumești în el.

Toate aceste ni le spune foarte deslușit regretatul *Victor Vlad-Delamarina* în o poezie a sa, în care în Banatul întreg nu găsește decât un singur cusur, — întrebuintarea vâpselii (sulimanului) de cătră femei! Iată caracteristica poezie:

Sub lumina ha șierească
Pă largu pământului,
În bătaia vântului:
Firee dulșie omeniaseă,
Graiu blând și cumpetat
Ca in dulșiele Bănat
Nu mai cred să se găsiaseă!

Șie mândrețuri prin câmpie
Șie dă holge cu rod bun,
Creșce prunu lângă prun
Și struguri frumoși in vite.
Bănățenii-au ochi frumoși
Iei is vredniși, sinătoși
Și tot natu-i d'omenie!

Cum răsună 'n ghies pădurea
Dă glas dulșie dă simpoi,
Orî dă fluer dă la oi!
Dar auđitu-s'o p'aiurea
Că săceanu lucrător
Ca'n Bănat să cãnce 'n cor?
Pun rămaș ca niceăurea.

D'a lui nație ș-a lui faptă
Bănățanu ăl frumos
Totdauna îi fãlos!
„Tu șie tești?“ dă 'ntrebi, ce asceaptă
Dă la-orî care băetan:
„Bage! Io mi-s bãnățan!“
O fi vorba lui direaptă.

Pângă toace estea bunie
Care is pă la Băna t
Ieste ș-un micuț păcat.
Nu vă rigeți! Dar l'oi spune:
Farba și albelele
Strică bãnățenele
Ca pă florî o uscăciune.“

Da, Delamarina! Iată prototipul Românului bãnățean! Isteț și cu predispoziții artistice, glumeț și cu o notă de ștregărie, mândru dar fără a fi îngâmfat, inimă visătoare, dar mai pe sus de toate Român entusiast, Român esclusivist și neasimilabil, dărj întru a-ș păstră limba și credința de-acasă.

În vârstă de 14 ani Delamarina pleacă de-acasă, din Lugos, dar rămâne cu toate astea bãnățean. Își face educația superioară la București și rămâne bãnățean. Se face marinar și cutrieră mările și oceanele, ear nu-ș uită nici casa, nici limba, nici caracterul, nici felul de-a gândi al connaționalilor sei de-acasă. Asta zeu, numai un bãnățean trufaș e în stare să o facă și încă o fire dintre cele mai distinse, un poet. Trebuie ca inima să-ți fie plină de poezie, dacă din tinerețe iubirea de neam și de limbă, de părinți și de casă, te călăuzește în măsura aceea, orî unde ai fi.

Ce intensă a trebuit să fie iubirea lui Delamarina față de Banatul seü! Să ne închipuim numai situația lui. Se găsiă pe mare, pe marea cea largă, cu toată poezia ei măreață. Dar nici măreția mării liniștite, nici grozăvia apelor furioase nu-î ating coardele fine de poet, — nu, el se gândește acasă, la Iota lui Toboc, care bate toaca din Lugos, satü îi vine în minte Timișul, riulețul în care se scaldase de copil. Timișul și marea! Și poetul preferi să cânte

despre riulețul seû!... Oare aşá ar fi făcut şi un poet de pe malul Dimboviţei, bunăoară Radu Rosetti, autorul „Valurilor“, sau s-ar fi încordat struna ca să cânte „luciu nemărginit al mării de opal“?...

Dar iată poesia ce Delamarina din mijlocul mării a adresat ca un salut riului seû de-acasă:

Mă Cimise, dragu meû,
Vrea-re-aş fi io 'n locu teû,
Numa-o vară, numa una!
Numa-atunci io aş avea
Parcea mea ca parcea la.

Tu eşei drac impeliţat
Cum nu-î altu prin Bănal,
Fecie fiică tuşî intruna,
Fecie 'n umbra săşilor
Cam în şiuda maicilor.

Până 'n Săbeş tuşile
Pă rënd tēce mândrile.
Nu ū greû d'afăta miere?
Dar tu nu te becejesti,
Tuşî şi fugi! Lotru mai eşei!

Dă la Săbeş la Logoj
Ce desmerdz dă ochi frumoşi!
Tuşî la fecie cum se şiere!
Cum ce-o făcut Dumnedzēu
Baş aşî dă nătărău?

Din Logoj dacă ce duşi
Până 'n Cimişoara tuşî
Şi la Panciova, ştrengare,
Ce pomieşci îmbătrânit
Cătră Dunăre-ostenit.

Dunărea ca un potop
Mi ce 'nghice ca p'un strop
Ş-apăi ce 'neacă în mare!
D'aş fi cū ca line, mă,
N'aş crieni. Înfeşe-mē!...

Dacă vom compará „Cimişul“ lui Delamarina cu „Prahova“ lui Coşbuc — şi ele pot fi puse alăturea — vom gasi fundamentale deosebiri între aceste doi poeţi. Aici Românul răsfăţat, care s'ar inecă bucuros, numai să aibă odată parte de sărutările româncelor frumoase ce se scaldă în apa de cristal al Timişului; colo Românul cuminte şi aşedat, căruia îi place să stea de poveşti, să privească la chindia din sat, la munţi şi la tren. Aici bănăţeanul subiectiv şi egoist, colo năseudeanul cu obiectivitate în contemplările sale. Fii ai naturei amēdoî, haid să le zicem ţerani, oareşcum naivî şi seniî, dar totuş cu mare deosebire de temperament! Încât pentru deseversirea formei, superioritatea netăgăduită e pe partea lui Coşbuc, a măestrului.

Şi pe acelaş fond bănăţean sânt brodate toate versurile lui Delamarina, scrise toate în acest dialect. Sânt în număr destul de mare şi au fost publicate în „Dreptatea“, în anii 1894—1896. Doi ani a creat numai, căci moartea ni l-a răpit în vîrstă de 26 ani, înainte de-a da toată mēsură talentului seî atât de mult promiţetor. Ceea ce a produs înse a fost călduros primit de publicul cetitor, care atât la

noi cât şi în presa din Bucureşci a şciut să-l aprecieze.¹

Sub influenţa lui Delamarina s'au mai produs câteva încercări de literatură dialectală bănăţeană.² În acelaş ziar s'au scris câteva schiţe în prosă, fi-reşce fără valoare artistică şi demne de amintit numai din interes dialectal. Aşá „Ilie Căprariu“; „Ilie căprariu mănios“, amēndone de *Florinel* („Drept.“ 1894 şi 1895); „Scrisori din Prostoveni“, de *Lucă Drugă*, (T. V. Păcăţianu), „naţionalist român şi co-rist la bas“ („Dreptatea“ 1896); „Moş Gîorge la vēnat“ etc. Aici s'a tipărit şi o încercare dramatică în acelaş dialect: „Ţeranul în slujbă“, comedie în 4 acte de N. St. — cu („Drept.“ 1896.) Piesa aceasta a apărut pe urmă în „Biblioteca Noastră“ a lui Hodoş, sub titlul schimbat „De la sat“, avēnd de autor pe N. Macovişteanu. În ea se tratează despre diferite scăderi din viaţa ţeranului şi în deosebî despre felul cum acesta îşi perde şi stima şi averea prin intrarea în slujba stăpânirei ungureşci. Dramatisarea acestora e simplă şi n'are pretenţia de lucrare artistică.³

În celelalte părţi, afară de Banat, nu s'a produs nimic pe acest teren, — ca literatură. Vrednic de luat în seamă este înse articolul din „Tribuna“ (1890, nr. 83—97), întit. „Material jargon de dialect selăgian“ de *Vasile Vaida*, în care se adună un număr însemnat de cuvinte şi ziceri dialectale selăgiene, se esplică şi se întreţes cu poesii din popor, prezentând astfel de sigur mult interes pentru specialiştii. Aici e locul să facem amintire şi de opusecul profesorului *Alesiu Viciu* „Glosariu de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român“ (Blaş 1899, 1 br. de 56 pp.) După o însemnată introducere asupra „însemnătăţii studiilor dialectale“, lucrarea lui Viciu conţine „Varietăţi dialectale în graiul românesc din valea Jiului“ şi în sfērsit un glosar al provincialismelor celor mai puţin notorice, pe cari le esplică. Cuvintele din acest glosar sânt adunate înse numai din un număr restrîns de localităţi din Transilvania şi Banat.

Astfel deci rămâne bine stabilit, că în deceniul mai nou s'a făcut la noi un început de literatură dialectală şi că această literatură are un reprezentant serios în o forţă artistică neajunsă la înflorire. Calea e deschisă pentru o dezvoltare mai departe „de jos în sus“.

(Va urmă.)

IL. CHENDI.

¹ Amēnunte biografice asupra lui Delamarina se găsesc, în „Convorbiri“ pe 1898, articolul dlui *T. Maiorescu*; în „Tribuna“ din 11 mai 1896, articolul lui *E. Daiian*; în „Dreptatea“ din 1894, nr. 205 un foileton de *Edda*.

² Un ehoû direct e „Idila din Petoc“, poesie din „Dreptatea“ 1894, nr. 88.

³ O bună esplicaţie a dialectului bănăţean ne dă Enea Hodoş în vasta prefaţă a „Poesiilor populare“, ed. Caransebeş 1892.

Ț-am idealizat ființa . . .

*Ț-am idealizat ființa,
Învăluind-o'n farmec sfânt,
Și-n focul dragostei curate
Te-am înălțat de pe pământ
În alte lumi, senine-albastre,
Să stai de-asupra tuturor,
Iar eă slăvindu-te, iubită,
Cu pe un idol să te-ador . . .*

*Un ideal ce-l plămădește
În visuri, mintea de poet,
Cu ochii negri, plini de patimă,
Cu trupul svelt și mlădîiet,
Avînd privirea visătoare
Și negre buclele de per:
Credeam că-l regăsesc în tine,
Că-î intrupat în adevăr !*

*Și în o dragoste nebună,
Că nu-s cuvinte să ț-o spuî,
Am vrut stăpână pe viață
Și pe-al meu suflet să te puî.
Să ne-nălțăm în alte sfere,
Vrăjiți de doruri și iubiri,
Pe drumul fericirei sfînte
Ce-î prăsarăt cu trandafiri !*

*Dar o iubire ideală
Tu n' pricepi și n'o-nțelegi:
Le seamenî tuturor iubită,
Urmezî și tu aceleași legi . . . !
Și pentru tine e tot una
Amorul meu . . . amorul lor . . .
Iar în imal de amoruri
Din cerul meu nu me pogor !*

Blaș novembre 1900.

EMILIAN.

M e t e o r .

(Urmare.)

Ajungînd deci la acest dilematic rezultat, cu analiza ființei universului în timp, — în interval, ne întoarcem cu mai multă speranță de a-l tracta în spațiu.

Pentru de a află marginile universului, încălcam pe aripele gândirei, cari sînt mai iuți ca fulgerul. Se zice că, să mergi mai de eternități cu celebritatea gândului, de margini nu vei da.

Căci infinitul nu de geaba se chiamă infinit. Și totuș, — mergînd, — tot mergînd, cum se poate ca de margini să nu dai?

Poate nici iuteala nu-î destulă, poate și eternitățile sînt scurte, dar totuș de fine tot trebuie să dai odată . . .

Căci cum poate fi ceva nemărginit, — și încă toemai în spațiu?

Dar, — să presupunem că am da de margini, de marginile unui imens glob gol, care ne include cu universale noastre împreună.

Ce am face atunci?

Nu am fi curioși să șcim ce-î dincolo de aste margini?

Mai sînt încă globuri de aste, ori e „nimic“?

Ori dacă sînt, apoi avîndu-și și grupele astea sfîrșitul, ce-î dincolo de ele? — Numai atunci va urmă nimicul? Și străbătînd apoi acest nimic, — unde și când vei da de marginile lui?

Precum întrebările nu ar avea fine, nici universul nu are deci margini.

Adeca: Are margini, — și nu are margini.

Trebuie să fie finit în timp și spațiu, cu toate că acest lucru nu se poate la nici un cas!

Aici Armand își înțeștă pumnii cu desperare. — Ochii lui aveau o lucire sinistră și vagă, sudorile îi curgeau pe frunte.

„Așă dară, noi mergem și nu șcim unde, — trăim și nu șcim cu ce scop. Nu șcim, fiind că nu șcim nici scopul universului, a cărui parte întregitoare sîntem.

Nu șcim, fiind că scop precis nu există. Însuș universul nu și-l șcie, fiind că nu are început și sfîrșit. Neavînd început, nu-ș are creator, nu-ș are Dumnezeu.

Dumnezeu este însuș universul, universul sîntem noi, noi sîntem dară Dumnezeu.

Sînt eă, sînt oamenii, florile, petrite, vermi, ori ce există, — totul e o parte din Dumnezeu.

Noi ori sîntem buni, ori sîntem rei, tot aceea remănem ce sîntem.

Căci nu există nici bine nici reu.“

Aici se opri, mai departe nu putea merge nici cu gîndurile sale.

Și totuș se zice că nimic nu are margini?!

Îi părea că creerii se începuseră a se petrifică, — și la acest gînd se cutremură.

„Ah! — nu, încă nu sînt peatră, că — uite, am tremurat. — Și totuș capul mi-e greu ca plumbul. De ce? — Fiind că creerul nost e materie, — și-î mărginit!

Ah! — iată marginile. — Creerul e materie cu funcțiune determinată, funcționează până la un loc, apoi se oboseșce.

Materia în toate ale sale e mărginită dară.

Dar spiritul? — Trăeșce din vremuri fără de început și până în infinit, fără a se obosi.

Da, — da, — spiritul e nemărginit, — în funcțiunea sa nedeterminat, în forma ca nedeterminat.

Universul constă dară din materia determinată și neinfinită, și din spiritul nedeterminat și infinit.

Materia inferioară, — spiritul superior. — Spiritul șcie, materia e mută și nesimțoare, iar în combinație cu spiritul vivificant, — deduce.

Așă spiritul din noi, e înlăntuit de materia creerilor în sborul lui. Atunci, când e liber de corp, — el șcie, el vede, fără a se sbuciumă.

Legat inse prin creer de materia finită în timp și spațiu, nu poate percepe nimic, ce nu e ca materie de timp și de spațiu legat.

Cum un om numai pe sine se cunoașce deplin, așă și materia numai pe sine se șcie și cunoașce, iar spiritul, — cunoașce totul.

Regina Victoria.

De acea omul în veți nu va cunoaște al lumii început și sfârșit, hotar, — scop și al ei creator, totuși îi va fi o enigmă.

După părerea lui, din „nimic“ materie nu se face, — iar materia nici odată nu va deveni un — „nimic“, și așa facerea lumii din nimic și prin nimic, el nu o poate înțelege.

Nu înțelege ceea ce nu-i ea și densul din materie format și nu pierе ca materie.“

Un tunet surd din depărtare, și un fior de gheață ce trecu prin aer, făcând să tremure frunzele arborilor, — făcură pe Armand să-și recheme cugetarea pribegită, și sculându-se să plece cu pas șovăind către oraș. Luna se găta să apună, nu putea fi mult până în zori.

El percease strădile adormite, și ajungând în odaia lui sorbită de întuneric, se puse îmbrăcat pe pat, fără de a aprinde lumina.

„Vezi, — își zicea el înainte de a adormi — eu adorm acum. — Spiritul meu va deveni în parte liber de materie, — și pentru el nu va fi atunci nici timp nici spațiu. Cu aceeași ușurătate va umbla el prin stele, — precum va percurge și timpul atât cel trecut, cât și cel viitor.

De la ruinele Troiei un pas îi va fi lui până la fitoarele ruini ale Parisului, și nimic curios nu va afla în toate. — Eu voi dormi, și trezindu-mă voi zice că am visat. — De ce?

Fiind că trezindu-mă, materia va predomină de nou spiritul și va fi pentru el neînțeles spațiul, timpul și neexistența lui.

Din vis trezindu-ne noi nu știm că tot ce ne-a rămas în minte din el, nu-i decât reminiscența celor vădute de spirit, depărtat din noi în timpul somnului profund.

Se zice că visul nu-i alt ceva decât că corpul obosit fiind, doarme, se repausează, pecând mintea care nu s'a obosit îndestul, — funcționează mai departe.

Nu-i perfect, și când ai sta la analizat ai vedea cât de slabă ipotesă e asta.

S'a întâmplat că am visat despre un sat depărtat din provincie, — unde eram într'o bătălie. — Nu peste mult soartea a decis ca eu să trec prin acel sat. Și ce surprindere! Strădile, — împregiurimile, toate erau cum eu le-am visat. — Numai căsile erau altele, mai noue și mai frumoase.

De unde asta?

Adormind, spiritul a trecut prin acel loc care îi era cunoscut. Înainte cu sute de ani a fost aici bătălie, și el era încă de față, — ca spiritul din corpul unui soldat. Acum, eu vedând cu spiritul acest loc, această bătălie, — trezindu-mă am avut în minte cele vădute, și mai târziu am recunoscut locurile vădute în vis. — Că edificiile erau acum mai pompoase, e că spiritul meu, pentru care spaț și timp nu există, a vădut căsile de pe acum câteva sute de ani, pe timpul acelei bătălii. Și într'adevăr legende, — cum am aflat mai târziu, vorbesc despre ceva năvăliri de tătari asupra acestor împregiurimi.

Că spiritul într'adevăr se departă adeseori în timpul somnului, putem vedea, dacă trezim pe un om care visează. — El deschide ochii, ne privește, dar nu-și dă seama că unde-e, cum e și ce face. — Ca să-și vie în ori, îi trebuie două trei secunde, — timpul în care spiritul se reîntoarce întrînsul.

În timpul somnului spiritele se întînesc, se recunosc și conversează. Cine nu a visat cu oameni cari sînt morți de mult, că s'au întîlnit, că au vorbit? Vădînd pe acești morți, ziua, nu-i așa că s'ar fi speriat de ei? Și acum de ce nu? — Fiind că spiritele sînt eterne, — nu află nimica în acea că acum sînt în alt corp, și că corpul părăsit putrețește, sau a putredit de mult.

S'a întîmplat, — că spiritul unui muribund, îndată ce părăsi corpul, se duse la sora muribundului, se arătă spiritului acesteia, și densa, când se trezi, tremură spunînd la cei din casă.

„Audiți, — e ceva năcaz, — l-am visat pe fraatele meu mort.“

La câteva ore după asta, telegrama le vesti că sînt așteptați la înmormîntare.

Nu i-ar strică omenimei să se ocupe de acest fenomen, care e mult prețios.

Nu s'ar putea demandă spiritului, ca în timpul somnului să-și părăsească locul, și să dea de știre ăstuia și ăstuia, asta și asta?

Lui, timpul și spațiul nu-i sînt obstacole, — și așa noi ușor am putea vorbi cu ființele din stele și cu iubiții nostri demult repotați.

Abate Berry, din secolul 18, scrie mi se pare în niște scurte memorii, că el studiînd fenomenele de acest fel, s'a culcat într'o seară cu gândul și dorința energică, ca spiritul se să se arete în decursul nopții la patul unui amic al seii, când acesta se va culcă. — Și altă zi fu de tot pregătit, când veni amicul seii spăriat la densul să-i spună, că în momentul când s'a pus în pat, umbra lui s'a arătat în prag, a zimbit și peste 10-12 secunde s'a strecurat prin ușa închisă, fără cel mai mic șgomot.

Da, s'ar putea, de ce nu? — pe lângă puțină energie și voință, apoi credința nemișcată

întă o cale deschisă, iată teren nou științei.

Orele petrecute în cafenele cu cât întărie oare perfecțiunea omenimei? —

Aceste cugete ocupa mintea lui Armand, când se puse pe patul din mica mansardă. — Și zorile băteau deja la geamuri cu rumenele lor degete, când Armand, obosit de noaptea nedurmită, și petrecută între cele mai mistuitoare cugete, adormi într'un somn adânc.

IV

Memphis

O după-amează de vară, Clopotele cântau mătăind de-asupra orașului, dangătul lor răsuna trist și prorocitor, par că ar spune povestea lumii. Strădile remase pustii se pârliu la ardețoarele raze ale soarelui.

Armand, în odaia lui, sta la masă cu capul răzemat în palme

Perdelele erau lăsate așa, că în odaie era semi-întuneric.

Gânduri obositoare îl mustrau de vreo 2-3 ore, de când a isprăvit de cetit o carte, — o carte din acele vechi și mistice, cub de înțelepție și adâncă cugetare a celor bătrâni.

Obosit și năucit de căldură cum era, adormi cu fruntea pe scândura de brad a mesei. Abia dormi o jumătate de oră și în acest răstimp el avu un vis atât de frumos și atât de ciudat, care, trezindu-se,

fi dete mult de gândit, și avu în urma cunoștințelor lui, un rol destul de însemnat în viață și întemplările de mai apoi ce se succedară împregiurul lui Armand.

Abia adormit, ființa lui se transportă, sărind miile de ani, elipe scurte în viața universului, în străvechiul oraș al Egiptului antic, în Memphis.

Vedă splendidul templu al zeului Serapis, imensa zidire împodobită cu 600 de sfinxi, — stânci urieșe, cioplite conform capriciului omului-copil, — conform credinței lui deșarte. În alea de palmi urieși ce încungură astă zidire, oameni din toate castele, îmbrăcați ca Dervisi de azi, vorbiau, — aduceau jertfă, se închinău, pe când preoții adunau daturile de la cei ce doriau să aflu favoarea lui Serapis.

El le vedă astea toate, fără a fi cât de puțin surprins. Umblă pe aici ca și când ar fi un lucru de tot natural. — Cunoscuții îl salutați, — el eră ca și dênșii și la trup și la vestmânt.

După închinare oamenii se risipiră, — căldura eră dogoritoare. Ci el nu se duse. Într'un colț al aleei, la umbra a cincei palmi, — pe o bancă de marmură ascunsă între tufișuri cântă din harfa o jună fecioară un cântec fantastic și dulce, ce esprimă pătimaș fiacăra unui suflet amoros și doritor.

Eră frumoasă ea o statuă a Venerei, cu ochi negri și schinteători de fiacăra patimei ce-i ardea, — cu fața brună, cu talia sveltă, îmbrăcată într'o haină cusută cu mărgăritare și rubine. În părul de abanos, străluciau nestimatele contrastând cu lucirea sêlbatică a ochilor ei, ce te spêriă atrăgându-te.

Și ea cântă, — cântă dornic și trăgănat, vêrsându-și întregul suflet în acel cântec chemător la fericire.

Când el se apropiă de dânsa, cu inima ce-i bătea agitată, cu tēemplele ardătoare, — ea-și oprî cântecul, harfa îi cădă pe genunchi, și ridică brațul c'un gest chemător, avēnd privirea atintită în ochii lui, — par că ar fi voit să-l omoare de amor cu astă privire.

„Ah! vii Barino, — vii, — credeam că Samun te opreșce, — credeam că tigrii ți-au așinut calea.“

El recunoscă de al seii acest nume, și se duse de cădă în brațele frumoasei Lancă-Melă, fiica cea mai iubită a Marelui Faraon.

„Așteptam să se resfire oamenii de la închinare — îi zise el — să nu fim băgați în seamă. — Tu șcii ce mi-ar fi soartea, când tatăl teii ar șci, — că acel fost prinsonier grec, Barino, pe care el l-a încercat cu toate bunătățile, pe când ceialaltî robi lucrează la piramidă sub arșița omoritoare a soarelui, mulți dintre ei dându-și sufletul, — eu un oftat de adio pentru țara lor ce nu aș mai putut-o revedea, — că acel nerecunoscător Barino, — a îndrăsnit să-și ridice ochii până la cea mai frumoasă și cea mai iubită fică a Faraonalui. Tu șcii că moartea m'ar așteptă, moartea care nu o mai disprețuesc de când te cunosc iubită.

(Va urmă.)

V. E. M.

M u r a.

— Baladă populară. —

Strigă Mura cea frumoasă,
Cea din țara cea Turcească,
Că de cându-i pe pământ,
Nime nu-o 'nceluit.

Dar un grec din graiū grăiă:

— Ba io zeū te-oī 'nceluit.

— Ba tu nu mi-i celui.“

Grecu me la maica sa.

Maica sa din graiū grăiă:

— Ie șeđi puiū, ie șeđi drăguț,

Că de mult nu te-am vōđut.“

Iară el din graiū grăiă:

— Nu pot ședeā maica mea,

Că n'am venit ca să șed,

Ci-am venit să te întreb:

Cum aș putea ca să 'nving?

Căci cu Mura eii m'am prins,

Cu Mura cea frumoasă,

Din țara cea Turcească.

Eū m'am prins pe rēmășag

Și me tem de celușag“ (inșelăcfune).

— Puil meū, puțutul meū,

Dat-ai brăncă cu dracu.

Mura ț-a mănca capu.

Du-te tu la sora ta,

Că te-a șci ea invēfi,

Că-i surată cu Mura.“

La soro-sa se ducea,

Ea din graiū așă-i grăiă:

— Ia șeđi frate, ie șeđi dragă,

Ce mai faci în lumea largă?“

— Da io soră n'oiū ședeā,

Că m'am prins pe rēmășag

Și me tem de celușag.

— Doar cu Mura cea frumoasă?

Ce-i din țara cea Turcească:

O da-o-ai frate, la dracu,

Acea ț-a mănca capu!“

— Ce me 'nvefi, soră, să fac,

Să scap de acest drac?“

— Da așă fā frate bine,

Na haînele de pe mine,

Și te 'mbracă cât de grabă,

Și tu la ea de loc pleacă.

Grigi s'ajungī cam cătā seară.

Și tu o strigă iute afară.

Fā așă precum te 'nvefi,

Dacă vreī să fii istet!“

Sfatul bun că l-a luat.

Cătră Mura a plecat,

Și când fu pe inserate,

El la Mura 'n ușe bate,

Și din graiū așă grăiă:

— Deschide surată ușa!“

— Io ușa nu-o deschid,

Că ți-i glasu bărbătesc,

Dar portul ți-i mueresc.“

— Da deschide surată ușa,

Că m'a bătut bărbatu

Și mi-am strămutat glasu.“

Mura ușa deschidea,

Și cum pe el îl vedea,

Inima 'n ea a plesnit,

Mura pe loc a murit!

SALON.

Scrisoarea unei doamne.

Domnule redactor,

Scusați că nu m'am ținut de vorbă și nu v'am mai scris, cu toate că ve promisesem.

Gândiam că 'n iarna asta voiă avea timp destul, inse m'am înșelat. Am fost ocupată mai mult decât ori când. Iată cauza pentru care nu mi-am putut împlini datoria.

Ca să me credeți, că în adevăr n'am avut nici un moment liber, va fi poate destul să ve spun, că săptămânile trecute la noi a fost sezonul onomasticeilor, care a pus în mișcare toată societatea și care mai ales noue femeilor ne-a dat mult de lucru.

Nu știu cum se serbează în alte părți zilele onomastice, la noi inse ele sunt niște praznice mari ca Paștile, pe cari ni le-a dat Dumnezeu ca să ne bucurăm și să ne veselim într'însele. Dejunuri, prânzuri și cine mari, de unde nu lipsește nici muzica, ba câte odată se 'neinge și câte un danț ce ține până 'n zori.

În privința serbării acestor zile noi p'aci am făcut progrese mari. Nu mai e ca mai de mult. Mă-aduc aminte de timpul când eram fată. Prietenii vinind la tata să-l felicite de ziua numelui, mama le oferia rachiū fert acasă cu căldarea mică și colaci proaspeți copti de noi. Și eră veselie mare, aproape fără nici o cheltuială. Acum timpurile s'au schimbat. Înaintăm și noi. Rachiul e demodat și nu se mai bea decât la sate. Umplem masa cu cognac și cu liqueururi. Alta schimbare radicală este, că a doua zi toți se plâng de durere de cap.

Să nu credeți inse că pe masă nu punem altceva decât cognac și liqueur. Progresul nostru este mult mai mare. Așternem masa ca la un banchet; o încărcăm cu tot felul de fripturi și prăjituri, mai punem vin și bere, numai colacii de odinioară au dispărut. Mai zică cineva că nu trăim bine și că n'avem toate 'n belșug.

Săptămânile trecute au fost trei onomastice mari: Nicolae, Iosif și Ioan. Abiă ne desmeteciam din plăcerile uneia, urmă cealaltă. Și trebuie să luăm parte la toate. La noi așa-i obiceiul. Dacă nu mergi să felicitezi pe cunoscuții tei la asemenea ocațiuni, ță-ai aprins paie 'n cap. Nimeni nu te iartă. Toți și se fac dușmani.

La început se duceau numai bărbații, dar anul trecut medicul ș-a dus și nevasta, de atunci mergem și noi celelalte femei, că doar nu putem rămănoa mai pe jos.

Foarte frumos. Dar în orașelul nostru sunt noue Nicolai, șapte Iosifi și unsprezece Ioani. Îți poți închipui, domnule redactor, ce privesc minunată este aceea, când noi toți pornim la felicitare, din casă 'n casă. Stau străini și ne privesc cu zimbet. De sigur ne și pizmuesc. Așa ceva ei nu știu să facă. Intimitatea asta e o însușire proprie Românului. Ne în-

bim grozav. De aice armonia ce domnește pretotindeni. Sânge latin.

Bărbații se pun la masă. Noi femeile nu, căci ni s'ar derangia toaletele. Gustăm cu vârful limbii câte-un liqueur dulce. Iar cu coada ochiului studiăm masa încărcată, să vedem ce dă oaspeților amica noastră. Dacă masa e simplă, ne pare zgăreită; dacă e prea bogată, o declarăm risipitoare.

Lăudăm tot ce-i pe masă, inse abiă eșim din casă, le și facem critica. Iar a doua zi după miazăzi la cafea urmează discuțiunea generală. Să ne audă atunci, cum criticăm pe bunele noastre amice! Fiecare din cele prezente are ceva de spus; astfel din cele absente nu scapă nici una necărtită. Scurtă vorbă, nicăiri nimic n'a fost bun! De-un drag să le ascuți și să le mai poșteșei. Căci sunt convinsă, că după ce ies de la mine, tot astfel me critică și pe mine.

Și nu me căesc. Dacă ele me cătesc, întocmai am să le fac și eu. Așa suntem noi femeile. Ne iubim și ne invidiam.

Vorba e inse, că în astfel de situație, n'ar fi oare mai bine să sistăm aceste serbări onomastice? Dacă nici într'o casă nu găsim nimic bun de mâncat și de beut, n'ar fi mai logic să nu ne ducem? Dacă cheltuiala și osteneala noastră se batjocorește, — n'ar fi mai bine să închidem ușa și să plecăm de acasă?!

Casina noastră a și făcut propunerea ca fiecare să-și rescumpere cu o sumă oare-care serbarea zilei sale onomastice, în folosul unui scop național. Scopul acesta eră să fie abonarea unor ziare românești pentru casină, căci din taxele de membri abiă se încassează costul ziarelor străine, iar editorii ziarelor românești nu mai vreū să trimită ziarele lor și în al treile an fără plată și lasă astfel fără nutremânt spiritual un centru cultural românesc.

Bărbatu-meu a și socotit ce sumă mare cheltuesc atâte familii cu astfel de ocațiuni, când toți voim să ne întrecem unii pe alții. Dacă numai jumătate s'ar întrebunță în folosul casinei, nu numai s'ar putea abună (cu plată) toate ziarele românești, ci s'ar mai putea întemeia și o mică bibliotecă.

Bărbații p'aci să primească propunerea casinei. Dar ne-am opus noi femeile. Cum nu? Dacă n'ar fi onomasticele, ce am face noi toată iarna? Cu ce am petrece serile lungi, dacă nu am avea a face planuri pentru aranjarea acestor serbări? Ce ne-ar fi petrecerea cea mai plăcută, dacă n'am mai putea cârți gustul, haïnele și mesele prietinelor noastre?!

Am învis, Și încă de acuma ne pregătim să facem surprinderi pentru onomasticele din anul viitor. Bărbații n'au decât să se supună și să — plătească.

În sfârșit o noutate.

Tinerimea de la noi a pornit idea să se aranjeze un bal în folosul mesei studenților.

Ca petrecerea să aibă un succes mai sigur, s'a lansat dorința ca damele să se presinte în îmbrăcăminte simplă.

Toate am promis.

Cu toate aceste, ca să nu me păcălească nici una, eu mi-am comandat toaleta din Viena.

Spune postășița, că de odată cu comanda mea s'au făcut și altele.

URZICA SPINESCU.

Regina Victoria.

Moartea reginei Victoria a îmbrăcat în doliu toată Anglia, căci reposedata a fost o suverană în adevăr constituțională. Înormentarea se face cu pompa cea mai mare, de care nu s'a mai vădut acolo. Din incidentul acesta publicăm portretul ei în nr. prezinte. Schițe biografice am dat în nr. trecut.

LITERATURĂ.

Fragmente din istoria Românilor. La sfârșitul anului trecut a apărut la București volumul al treilea din lucrarea intitulată: „Fragmente din istoria Românilor, de Eudoxiu baron de Hurmuzaki“, care se publică sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunii publice și ale Academiei Române, traducere făcută de dl Ioan Slavici. Volumul acesta se ocupă cu secolul XVII. Din singuraticile capitole remarcăm: Expedițiunea lui Mihaiu Vodă în Moldova, Rescoala din Ardeal, Strimtorile lui Mihaiu vodă, Retragerea lui spre Făgăraș, Învoiala lui cu Basta, Fuga lui Mihaiu vodă spre Oradea-mare, Asasinarea lui, Caracterul general al politicei lui, Urmările morții lui Mihaiu vodă în Muntenia și Ardeal, după cari urmează o serie bogată de fragmente privitoare la istoria Ardealului, a Moldovei și Munteniei. Mihaiu-Vodă a sosit la Oradea-mare în 11/21 decembrie 1600, scăpând prin o fugă grabnică de urmărirea furioasă ale dușmanilor sei din Ardeal, străcorându-se cu multă anevoie în Ungaria stăpânită de imperatul, unde se află în siguranță. De la Oradea-mare, scrie Hurmuzaki, el a vestit fără întârziere prin o scrisoare omagioasă pe împăratul, cum prin tainica rânduire a lui Dumnezeu a scăpat norocos din cursele dușmanilor sei pânditori, care umblau să-l piardă și cum în sfârșit a sosit cu inima doritoare și cu curajul aproape frânt pe pământul austriac, pe care se renaște oare-cum trupește și sufletește, îi reinvie speranța și pornirea spre fapte și cum nu dorește nimic mai ferbinte și mai cu umilință decât să i se acorde grația de a se prezenta în persoană în fața împăratului, de care speră a fi invrednicit de o privire binevoitoare. Aceasta scrisoare, în care el figurează numai ca voivod al Munteniei, iar nu totodată și ca guvernator al Ardealului, i-a deschis porțile Vienei, unde a și sosit puțin în urmă. — Prețul volumului 6 lei.

Istoria poeziei lirice la Români. În sesiunea sa generală din 1904, Academia Română va decerne și *Premiul Adamachi* de 5.000 lei celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria poeziei lirice la români până la Alecsandri.“ Scriitorul, care va întreprinde opera aceasta, va începe lucrarea sa pentru întreaga românie, de la timpurile cele mai depărtate ale poeziei noastre, cercetând originile și începuturile ei, până în sinul poeziei populare. Va trece apoi în studiu pe larg poezia lirică din secolele precedente secolului XVIII, pe cea din secolul XVIII în special, și va veni până în timpurile noastre, descriind și analizând în mod dezvoltat pe toți poeții lirici morți astăzi, până la Alecsandri exclusiv. Lucrarea va fi întemeiată pe cea mai întinsă critică literară și estetică, punând în evidență nu numai frumusețile limbii, ale formațiunii ei, ale locuțiunilor poetice, ale deosebitelor

dialecte și ale variantelor de prin provinciile române, ci ogindirea moravurilor, a sentimentelor și mai pre sus de toate, a idealului urmărit de poporul român în poezia sa. O prefață largă va introduce pe cetitor în opera aceasta; ea va cuprinde un studiu pregătitor, asupra poeziei lirice în genere. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1903.

Influența orientală asupra limbii și culturii române. Din lucrarea astfel intitulată a dlui Lazăr Săineanu, a apărut la București partea a doua, Vocabularul: vorbe istorice, împrumuturi literare, indice general. Cu aceasta parte, ne spune autorul în prefață, se încheie lucrarea. Ea e consacrată în cea mai mare parte vorbelor istorice, cari au avut odinioară însemnătatea și rostul lor. Împrumuturile așa zise literare sânt interesante pentru educațiunea scriitorului și pentru curentul epocii. Seria de indice e menită a înlesni folosirea practică a materialelor acumulate în cursul întregii opere. Editura tipografiei Gutenberg, Iosif Göbl. București. Strada Doamnei 20.

Haralamb G. Lecca franțuzește. Stimatul nostru colaborator dl Haralamb G. Lecca se află acuma la Brusela, unde se ocupă cu studiul literelor, cu traducerea în franțuzește a pieselor sale, cu găsierea unui editor și cu planul de a pleca la Paris, unde va stăruia să fie jucate.

Conferențele dlui Gr. G. Tocilescu la Ateneu. Dl profesor universitar și academician Gr. G. Tocilescu a ținut duminică la 14/27 ian. și mercuri la 17/30, doue conferențe literare la Ateneul Român din București, în folosul Ligei Culturale, despre „Reliefulurile Columnei lui Traian și ale monumentului de la Adam-Klissi cu 300 de proiecțiuni“.

Ambiție. Acesta e titlul unui roman de moravuri provinciale, de dl Grigore Mărunțeanu-Sfinx, apărut de curând la București, cu 13 ilustrații, tipuri provinciale foarte reușite, de N. Petrescu. Prețul 1 leu.

TEATRU.

Serată musicală-declamatorică în Cluș. Reuniunea sodalilor români, presidată de dl Basiliu Podobă, a dat a doua zi de Crăciun, seara, sub conducerea dlui T. Brătescu, o producțiune musicală-declamatorică, cu următoarea programă: 1. O veste minunată, cor mixt, de G. Dima. 2. Brăul popilor, mezzo-sopran solo cu acomp. de cor mixt, de G. Musicescu. 3. Monolog, predat de V. Rus. 4. Bagă Doamne luna în nor, sextet de T. Popovici. 5. Declamație comică, predată de Gerasim Baciū. 6. Sună buciumul de alarmă, cor mixt de I. R. Simionescu. 7. Prima rochie lungă, de I. Vulcan, predată de Florica Danciu. 8. Lugoșana, sextet de I. Vidu. După concert a urmat un dans vesel până dimineata.

Concert și teatru în Șoimuș. Inteligența română din Șoimuș și giur a aranjat în sâmbăta trecută, 26 ian. n., cu concursul coriștilor plugari din Bejan, o producțiune musicală-teatrală, în ospătăria Csősz din M. Șoimuș. S'au cântat câteva coruri bărbătești; s'a predat monologul „Herșcu Boccegiul“ și s'a jucat comedia „Piatra din casă“, amândouă de V. Alexandri.

Concert și teatru în Sasca-montană. Tinerimea din Cielova-montană a dat la Bobotează în Sasca-montană un concert și reprezentație teatrală, sub conducerea învățătorului Vasile Jian. După ce s'au cântat mai multe piese, între cari și Cislă de Porumbescu, s'a jucat piesa „De la sat“ în 4 acte de N. Macoviștean. Apoi a urmat dansul.

MUSICĂ

Serată literară-musicală în Blaș. Societatea de lectură „Inocențiu-Micu-Clain“ a teologilor din Blaș a aranjat duminică în 27 ianuarie st. n. c. o serată literară-musicală în sala de gimnastică. Începutul la 5 ore seara. Program: 1. Cuvint de deschidere, P. Sântoma, președintele soc.; 2. C. Porumbescu: „Marșul cântăreților“, cor. bărb. 3. Iulian Aldica: „Teorie despre originea balcanică a Românilor și falsitatea acestor teorii“. Disertație. 4. A. Popovici: „Mazurea“. Duet cu acompaniament de pian. 5. G. Coșbuc; „Ghiaura“. Declamare. 6. A. Popovici: „Sânt sânt...“ Quartet. 7. Oct. Popa: „Miserii din trecut“. Schiță. 8. Bónicke: „Coroana cufundată“ cor bărb. 9. V. Alexandri: „Ovidiū“ fragment: Înțelnirea lui Ovidiū cu Ibis în Tomis. Dialog. 10. C. Porumbescu: „Cislă“ cor bărb. 11. V. Alexandri: „Surugiul“. Monolog. 12. Flotow: „Martha“. Solo de violină acompaniament de pian. 13. P. Sântoma: Cuvint de închidere.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Aplanarea incidentului dela gimnasiul român din Brașov. Cetim în „Gazeta Transilvaniei“: Din isvor competent aflăm cu plăcere, că în urma stăruințelor corpului profesoral de la școalele noastre medii din loc și în vederea situațiunei schimbate, dl Virgil Onițiu s'a decis a urmă învătării Vener. Consistoriu archidiececan din 28 decembrie v. a. tr. de a relua conducerea acestor școale. Densul, după cum ni-se comunică, a și înaintat atât Vener. Consistoriu, cât și Eforiei școlare declarațiunea, că „e gata a reocupă postul de director, din care se veduse silit a se retrage astă toamnă“. — Dorim din tot sufletul, ca ori și ce umbră de neînțelegere între corpurile administrative școlare și între conducătorul spiritual al gimnasului și al celorlalte școale medii române din Brașov să dispară cu totul și să vedem cât mai curând restabilită cea mai perfectă armonie în sinul tuturor factorilor dela aceste institute naționale de cultură!

Musicescu vrea să se călugărească. Se scrie din Iași, că distinsul compositor musical dl Gavriil Musicescu, care e văduv, a cerut să i se echivaleze diploma de doctor în drept cu cea de licențiat în teologie, pentru ca să se poată călugări.

C E N O U.

Hymen. Dl Valeriu Giurgiu, absolvent de teologie al diecesei Lugosului, s'a fidanțat cu dsoara Victoria Constanța Popovici, fiica dlui protopop gr. e George Popovici din Lugos. — *De Leonte Taus,* învățător, s'a logodit cu dsoara Maria G. Paltineanu, fiica învățătorului pensionat G. Paltineanu. —

Dl Dimitrie Bran învățător și dsoara Ana Voina se vor cunună la 3 februarie în Cergăul-mare.

Știri personale. Se scrie din Viena, că principele Ferdinand al României, dl general G. Manu și dl George I Lahovari, au fost numiți membri ai Societății geografice din Viena.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Făgăraș și giur ș-a ținut adunarea generală în 30 decembrie în casele dnei presidente Zinea Roman, care a deschis adunarea prin o cuvintare plină de învățăminte practice. Din raportul comitetului, citit de notarul dl Ioan Cinteș, s'a constatat sporul ce Reuniunea a făcut în anul trecut, atât în membri, cât și în taxe încassate. Dna Ana Chișerean, cassiera Reuniunii, prin raportul seū a arătat, că fondul s'a urcat la 7100 cor. 21 filer. În sfârșit s'a decis ca arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi să fie rugat prin o adresă a primii protectoratul Reuniunii.

Moartea prințului Gr. M. Sturdza. Sâmbăta trecută, la 13/26 ianuarie, a încetat din viață la București prințul Gr. M. Sturdza, fiul voivodului Mihail Sturdza, domnul Moldovei. Născut la 1820, el ș-a făcut studiile enciclopedice în Franța și Germania. Apoi a intrat în armata turcească, unde avansă la gradul de general sub numele de Muchio pașă. De acolo trecu în acelaș grad în armata moldovenească. La 1856 fu candidat la tronul Moldovei în contra tatălui seū, voivodul Mihail; din cauza aceasta, tatăl l-a desmoștenit, lăsându-i o avere numai de 9.000.000 lei, pe când întreaga avere a domnitorului se ridică după moarte la 300.000.000 lei. Aceia cari s'au bucurat de întreaga această avere, au fost principesa Gorcecoff, principele Mihail Sturdza și alți doi fi ai domnitorului. Iată câteva date interesante în privința aceasta, după „Apărarea Națională“ din București: Când a murit domnitorul Mihail Sturdza, a lăsat toată averea soției sale Smaranda, care s'a retras la Baden, unde și-a ascuns averea într'o casă secretă făcută în zid de oțel masiv. De existența acestei averi avea cunoștința numai fiica domniței prințesa Gorcecoff. După câțiva ani doamna moare și principesa împreună cu prințul Mihail și cu un călugăr transportă toată averea din cassetă la palatul prințului Mihail Sturdza. S'au găsit acolo peste 100.000.000 lei în aur. De atunci s'a iscat faimosul proces între prințul Gr. M. Sturdza și frații seī. A câștigat la Curtea din Orleans 15.000.000 și la Curtea din Paris alte câteva milioane. Acest proces inse a costat pe prințul Gr. Sturdza peste 6.000.000 lei și nici acum nu e complet terminat. Răposatul principe eră foarte instruit, filosof și matematician. El a scris o operă monumentală „Legile fundamentale ale universului“, care a stîrnit admirațiunea învățătorilor în Franța. Ca politician prințul Gregorie Sturdza eră rusofil și a stăruit pentru ideea unei confederațiuni balcanice. A trimis pe mai mulți tineri să studieze în străinătate și să propage aceste idei De-o dărnicie fără seamăn prințul Grigorie Sturdza lăsa foarte multe regrete atât în Iași, unde a locuit multă vreme, cât și în București, unde în ultimul timp și-a clădit splendidul palat de la Sosea.

Bicicliștii în armata română. Dl general de divizie Iacob Lahovari, ministru de război, a alcătuit un regulament pentru introducerea bicicliștilor în armată. Regulamentul prevede, deocamdată, înființarea bicicliștilor numai pentru serviciu și pentru ștafete, iar nu pentru campanii. Fecare companie a regi-

mentelor de infanterie, geniū și vânători, vor avea câte-un biciclist pentru serviciū și pentru ștafete. Ministerul de război a și făcut o comandă de bicicletele necesare la o fabrică din Berlin. Bicicletele se vor plăti din fondul geniului. Bicicletele comandate sūnt dintre acele, numite militare, cari se pot stringe, și purtă pe spate.

Aū murit: *Ioan Pop*, proprietar în Domnin, Sălagiū, membru fondator al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, precum și al Societății pentru fond de teatru român, la 27 l. tr., în etate de 76 ani, jelit de fiica sa Luisa împreună cu soțul dl avocat Florian Cocian în Ceh și familia; — *Paul Papp*, paroc și protopop gr. c. în Vașad, cel mai bătrân preot al diecesei oradane, la 28 ian., în etate de 83 ani; — *Cavril Papdan*, paroc gr. c. în St. Andrei, diecesa Orădiu-mari, la 29 ian., în etate de 76 ani.

DIN LUME.

Moartea lui Verdi. Marele compositor musical italian, autorul atator opere neperitoare, *Giuseppe Verdi*, a încetat din viață, după o boală grea de mai multe zile, duminică la 27 ianuarie, în Milano, în etate de 88 ani. Moartea lui a îmbrăcat în doliū toată Italia. În mormântarea s'a făcut cu cheltuiala statului. Regele a fost represintat prin un prinț din familia regală, guvernul prin ministrul instrucțiunii publice, senatul prin o delegațiune. În toate orașele din Italia s'a arborat drapele de doliū. Teatrele și circurile aū fost închise. Senatul a ținut o ședință excepțională în onoarea lui Verdi. Președintele senatului și primul ministru aū pronunțat discursuri, arătând adâncă durere a Italiei. Senatul a hotărît să așeze bustul de marmoră al lui Verdi în sala de ședințe.

Expoziție de mirese. La timpul seii ministrul de interne italian a dat un decret prin care a interzis ca bisericile să se mai întrebuințeze pentru scopuri profane. Decretul ministrului a produs multă iritațiune în populațiunea italiană. Anume, ministrul

a interzis să se țină pe viitor în biserică adunări religioase, politice și de natură economică, ceea ce eră și lucru urit, căci băncile și alte reuniuni își țin neaū adunările lor, adese-ori foarte sgomotoase, în biserică. Ba în Italia mai eră datina că bisericile erau folosite spre scopuri de căsătorie. În Neapole, de exemplu, este o biserică, care, odată pe an, anume la serbătoarea Bunăvestirei, este cercetată de miū de oameni, dintre cari cei mai mulți se duc din curiozitate. Biserica aceasta, numită „San Maria Annunciata“, se află afară din oraș, înaintea porților zidurilor vechi, în ținutul cel mai sărac al Neapolei. În legătură cu biserica stă și un Orfelinat, unde se cresc fete până la etatea de 16 ani, și în tot anul, la serbătoarea Bunăvestirei, fetele din acel orfelinat, cari aū implinit 16 ani, sūnt espuse în biserică în timpul serviciului divin. O adevărată expoziție de mirese se face și bărbații neinsurați pot să-și aleagă după plac, dintre fetele espuse, câte o mireasă. De la pețitori nu se pretinde alta decât să aibă hărțile de legitimare. După ce pețitorul și-a predat actele preotului bisericeii, care e încredințat cu conducerea orfelinatului, și după ce le află în ordine, i se permite să-și aleagă una dintre cele 20 ori 30 de fete, care, îmbrăcate în negru, staū în genunchi înaintea altarului. Se înțelege că fata are drept, dacă nu-i convine pețitorul, să-l respingă. Aceasta alegere înse se ține de onorifică, și nici odată nu s'a întemplat ca vr'una dintre ele să-și respingă pețitorul, de oare ce țin de nedemn a sta în aceeași zi înaintea altarului și a nu fi aleasă, ca soție, de un bărbat. De obiceiū trece mult timp până ce cel dintēiu pețitor își alege pe fiitoarea lui soție, iar după aceea urmează repede unul după altul și ceialalți pețitori. Mai ales sūnt oameni din clasa muncitorilor și a meseriașilor, cari își caută soții pe calea aceasta comodă. Dintre fete cel mult dacă rămân vre-o 5 ori 6 nealese, care apoi plângend se reintorc în orfelinat, pentru ca în ziua următoare să-și caute vre-o ocupațiune în afară. Părechile noue, după serviciul divin, sūnt cununate toate de-odată în mod serbătoresc înaintea altarului.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDAS NR. 296 b.)

„BIHOREANA“ institut de credit și economii societate pe acții în Oradea-mare.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a doua adunare generală ordinară,

care se va ținea în Oradea-mare la 28 februarie 1901 st. n. la 10 ore înainte de miezăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sūnt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.

2. Raportul anual al direcțiunei.

3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.

4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.

5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1901.

6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuința suma amintită în §-ul 61 punctul f.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovedile de plenipotință.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversalul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24. din statute, avem onoarea a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 30 ianuarie 1901, pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Sylvania, Economul, Oraviciiana și Patria.

Oradea-mare, 30 ianuarie 1901.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
21	Cassa în numărar . . .			15962	05	1	Capital social . . .			600000	—
2	Capital neversat . . .			31495	—	4	Fondul de rezervă . .	6268	62	6519	36
9	Cambii de bancă . . .	745608	57				4% interese . . .	250	74		
	Descriere . . .	3275	30	742333	27	7	Depuneri spre fructificare			531243	10
11	Cambii cu acoperire hipot.			223057	—	29	Depozite de cassă . . .			1946	10
13	Credite hipotecare . . .			154585	—	38	Dividende neridicate . .			1018	4
46	Credite de cont-curent . . .			20708	77	43	Cambii reescomptate . .			82915	—
17	Credite pe efecte . . .			5853	—	36	Saldul intereselor transitoare . . .			12887	01
19	Credite personale . . .			4915	—		Profit net			38303	16
34	Capitale elocare la alte inst.			68289	34						
45	Efecte proprii . . .			440	—						
47	Imobile . . .			1298	35						
25	Mobilier . . .	4199	66								
	10% descriere . . .	419	96	3779	70						
30	Diverse conturi debitoare			2115	29						
33											
				1274831	77					1274831	77

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
4	4% interese la fondul de rezervă . . .			250	74	10	Interese de la cambii de bancă			56932	37
44	Interese de reescompt. . .			1136	64	12	" " " " cu acoperire hipotecară			15396	13
8	Interese după depuneri . . .			23276	41	14	Interese de la cred. hipot.			11825	89
31	10% dare după interese de depuneri . . .			2327	65	18	" " " " pe efecte			502	96
32	Contribuție . . .			6811	73	20	" " " " personale			376	99
27	Salare . . .			12361	98	16	" " " " cont curent			1285	94
26	Spese curante (tipărituri, porto, luminat, încăldi etc.) . . .			3744	75	35	" după cap. eloc. la alte inst. (70% seut de dare)			2551	04
28	Chirie . . .			1360	16	23	Provisiune . . .			2081	30
41	Marce de prezență . . .			2476	—	3	Interese de întârziare a acționarilor . . .			2291	86
48	Descrieri . . .			1195	26						
	Profit net			38303	16						
				93244	48					93244	48

Oradea-mare, 31 decembre 1900.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Ioșif Diamandi m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Ioșif Roman m. p.

Ioșif Vulcan m. p.
președinte.

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Ioșif Moldovan m. p. Andrei Horvath m. p. Petru Pántya m. p. Dr. Nicolae Popovici m. p. Antoniu Palladi m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 30 ianuarie, 1901.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Pacala m. p. președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popescu m. p.